

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

PRAVA I UREDNISTVO: ZAGREB, ILICA BROJ 31 III. KAT.
 RUKOPISI SE NE VRAĆAJU.

PRETPLATA: GODISNJE K 120, POLIGOD. K 60, ČETVRTGOD.
 K 30, POJEDINI BROJ K 4.— IZLAZI SVAKOG PETKA.

Shvatanje mjesnih organizacija

Cijonistički je pokret — pored svoje političke i socijalno-ekonomske sadržine — prije svega jedno eminentno kulturno nastojanje. Ide za tim, da podigne i oslobodi jedan kroz vijekove zarobljeni narod. Hoće da se popravi nepravda, što se tome narodu nanašala i još uvijek čini; da čovječanstvu i židovskome narodu pribavi zadovoljštinu za patnje i muke toga naroda, da barem u židovskome problemu uskrisi vjeru čovječanstva u mogućnost jednog pravednog poretka u svijetu. Puč cijonizma od prvoga bazelskoga kongresa do karlovarskoga kongresa jedan je od najdivnijih primjera u istoriji, kako istina i pravednost mogu da u razmjerno kratko vrijeme i sa razmjerno čednim sredstvima pobjeđuju i u današnjem društvu kruga materijalizma i proste sile. Pobjeda cijonizma nije naša interna stvar. Poput riješenja irskoga pitanja i pobjeda je cijonizma jedna zaslužena utjeha i velika nada svim onim svjetlim silama, što se bore za preporod čovječanstva. To je jedan plodan snažan i trajan potstrek tim duhoborcima i bogoborcima, da ne smalaksu, već da pomnogostručje svoje nastojanje oko sazdanja novoga svijeta na novim temeljima.

Kad se ovako gleda na svjetsko-političko i etičko znamenovanje idejne pobjede cijonizma, još jače i bolnije iskače u ovome času nedostatak sredstava za stvarnu pobjedu cijonizma. Ne valja reći, da je tome tako, jer je teži dio puta i zadaća tek pred nama. Nije tačno. Teži je dio puta već prevaljen. Treba to dobro shvatiti. Nego, dosadašnji su rezultati postignuti po tome, što su naši vođe, upirući se na istinu i pravicu, učinili i dali sve, što su oni mogli i znali. A zadaće što su sada pred nama, više nijesu zadaće vodstva, nego cijeloga židovskoga naroda. Vodstvu je uspjelo ishoditi charter, ugovor sa mandatarinom vlasti, pravno obezbijedenje postepene izgradnje židovske narodne domaje. Ono je pripravilo i osnove za gradnju. Ali sredstva za izvođenje gradnje mora da stvori židovska cjelina. S obzirom na poslijeratne političke i ekonomske prilike u svijetu, a naročito u zemljama židovskih masa a i s obzirom na posebne prilike Erec Jisraela, ta su sredstva velika. Ipak nijesu tolika, da ih ne bi bilo lako nasmoći. Židovski narod ne treba — poput svojih vođa — da daje sve za stvar. Čak niti toliko, da bi što mogao osjetiti žrtvom. Bilo bi dovoljno, kad bi svaki Židov dao samo toliko, koliko bi lako mogao i razmjerno trebao dati za ovakovu stvar. Nu treba da svatko daje svoj doprinos brzo, jer nam ta sredstva danas vrijede neusporedivo više, nego ako ih dobijemo tek iza godine dana.

Sabiranje je sredstava — i moralnih i materijalnih — jedno pitanje organizatorne

naravi, koje je dospjelo do odsudne važnosti za našu stvar. Židovski je narod dao dovoljno dokaza svojih organizatornih sposobnosti ponajpače u XIX. i XX. stoljeću. Dao ih je u tolikoj mjeri, te mnogi učenjaci vide »misiju« židovstva u tome, da stvara i provodi u svijetu organizacije za sve nove ideje, potrebe i potrebe čovječanstva. Zar da ne budemo u stanju stvoriti i provesti organizaciju, koja će biti kadra, da sakupi ona razmjerno čedna sredstva, što su židovskome narodu potrebna za obezbijedenje narodne budućnosti i za ostvarenje jednoga od najdivnijih podhvata, što ih bilježi istorija? Nije to više samo pitanje osiguranja budućnosti židovskoga naroda, već je i pitanje časti svakoga Židova, ma kako on lično slojao prema Erec Jisraelu, cijonizmu i židovskome nacionalizmu. Lični je moralni i materijalni interes svakog Židova, svake židovske grupe i svakog židovskog kruga, da naše veliko poduzeće ne zapne upravo u času, kad bi se već uz malo dobre volje i potpore svakog pojedinca i uz malo ali sistematskog napora cijele židovske zajednice mogla obnoviti u zemlji otaca naša staro-nova domaja: utočište naših beskućnih, nedužno nastradalih masa, ali ujedno i kulturni centar, izvor novih neslućenih stvaralačkih sposobnosti našega naroda u Erec Jisraelu i u Galutu.

Velika stvar zavisi eto o malim stvarima i o razmjerno neznatnim novčanim prinosima. Je li moguće, da pronicavi i darežljivi Židovi toga ne bi mogli razumjeti, te bi upravo u tom slučaju bili gluhi i slijepi za sve razloge i ne bi osjetili, da je u tome času i u ovoj stvari svaki pojedinac dužan, da daje kolikogod i što prije može, pa da pripomogne da i drugi što više dadu i učine? Narod, čiji članovi svagdje na svijetu vrše svoje građanske i opće ljudske dužnosti barem u tolikoj mjeri, koliko ostali građani, a koji pored toga za uzdržavanje svojih vjerskih, kulturnih i humanitarnih ustanova i za ublaženje trenutačne bijede ratnih stradalnika troši ogromnih svota, koje bi dostajale za pokriće cijeloga budžeta mnoge koje države, taj narod jamačno imade smisla za veliko konstruktivno djelo, što nas pod protektoratom najboljih umova sadašnjosti čeka u Erec Jisraelu. Taj se narod ni u tome času ne će oglušiti, nego će se odazvati.

Nu treba ga zvati; treba mu prići, da učini svoju dužnost. Sposobnost, spremnost i mogućnost, da svaki pojedinac učini svoje, jest očita. Čak i volja je u svakog pojedinca, da saraduje na tome djelu. Samo je ta volja drjemovna. Valja je probuditi i ona će znati, što joj je raditi, poslušati će glas srca, krvi i mozga, glas tisućljeđe tradicije, zajedničke tope, zajedničkih profeta i zajedničke prošlosti. Pa bude li pojedinaca, koji više ne će naći toliko natrag k nama, te bi osjetili volju i potrebu zajedničke budućnosti s nama, ne

će ipak biti nijednoga Židova, koji ne bi htio, da pomogne, da se Cijon iznova sagradi.

Oduvijek mi smo to znali i htjeli i Herzlov apel na cijeli narod išao je jasno i svijesno upravo za tim, da se stvori organizacija, koja će sakupiti sve one sile i sposobnosti, koje hoće i mogu da posluže toj stvari. Probuđenje volje bio je prvi, aktiviranje volje drugi cilj u tome pravcu. Ostvarenje savršene organizacije za pribiranje ljudi i sredstava bio bi neminovnim postulatom, organizacija bila je nužnim instrumentom, da se na najsvrhovitiji način najbrže dođe do materijalnih preduvjeta za veliko zidanje. Ta se organizacija morala dakako zasnovati i provoditi sa teritorijalnog gledišta, da se uopće uzmogne iole uspješno raditi, da se uzmogne svladati one silne zapreke — političke, ekonomske i druge —, što su uvjetovane sa našim Galutom, našom raštrkanosti po svem svijetu. U toj je organizaciji namijenjena mjesnim organizacijama najvažnija zadaća, koja ima uspostaviti kontakt između pojedinca, koja ima izravan utjecaj i neposredan rad kod pojedinaca i s njima. Bez mjesnih organizacija, i mimo njih, mi naprosto ne možemo doći do pojedinaca, bar ne do svakog a najmanje do većine njih. Naše glavno organizatorno nastojanje, koje ide za tim, da obuhvatimo sve Židove, stoji posvema do mjesnih organizacija. Sudbina je naše organizacije i naše stvari u njihovim rukama. Na njih bi pala odgovornost i njihova bi bila krivnja, ako bismo smalaksali pred ciljem, kako će biti njihova zasluga, jer je to njihov zadatak — ako, namaknuvši na vrijeme potrebna sredstva, uspijemo.

Znademo, da nam organizatorno obuhvaćanje svijet Židova dosele nije moglo uspjeti već zato, jer još imade mnogo mjesta, gdje ni nemamo lokalnih organizacija. Ali više nam smeta, što već postojeće mjesne organizacije — a tih ipak imademo u gotovo svakome mjestu sa iole većim brojem Židova — nijesu ispunile naših očekivanja. Zašto je većina mjesnih organizacija ostala jalova? Zašto su sustale i one mjesne organizacije, koje su ipak u nekoliko navrata uzele zalet i pokazale, da mogu raditi? Držimo, da sterilnost mjesnih organizacija dolazi odatle, što nijesu razumjele, da svladaju razmjerno neznatne lokalne zapreke njihova uzanoga teritorija. Čak i mjesne organizacije podlegoše u borbi sa teškoćama teritorija, čim im je radno područje iole veće tj. veći broj Židova na nešto većem području. Zaključujemo to odatle, što vidimo kud i kamo bolji i pravilniji rad upravo kod najmanjih mjesnih organizacija. To nam kazuje, da treba većim mjesnim organizacijama dati onaj elastičitet i onu radnu sposobnost, što je imadu manje mjesne organizacije. Ako su današnje mjesne organizacije prevelike, treba tamo stvoriti manjih organizacijskih jedinica, sa većim brojem odgovornih činilaca, sa opsežnijom i

detaljnijom podiobom rada. U tome možemo ići vrlo daleko. Bit će potrebno, da svaku veću mjesnu organizaciju učinimo udruženjem jednoga sistema Minjanima. O tome u posebnom članku.

Nu to je samo jedna strana pitanja, koja dira tek formu mjesnih organizacija. Još je važnije, da mjesne organizacije dobiju novu orijentaciju, novu sadržinu, ako se uopće može govoriti o tome, da današnje mjesne organizacije imaju svoju orijentaciju.

Mjesne su organizacije daleko od pravog shvaćanja svoje uloge i važnosti. Kakve su danas, one su sabirališta novaca, kojima centrala neprestano dolazi sa sveđ novim zahtjevima. Tako su mjesne organizacije same reducirale u svojim očima svoju važnost. Mjesne organizacije, pristupajući k radu i prilazeći k pojedincima sa ovakvim shvaćanjem, nemaju što da daju svojim članovima i prinosnicima. One samo primaju, a bez prolučiničbe, primaju — koliko uspijevaju — jedino što traže: novaca. To umara i prinosnike i sabiratelje. I sabiratelji prestaju »dosađivati« sada ovome, sada onome, dok napokon ne šalju stereotipna izvješća: sada se ne može; ne može se više. A onda i ta izvješća izostanu.

Ovaki cionizam je cionizam površni. Treba vidjeti poredna oko sitnih zadataka, veliki cilj, i izravnu vezu između »malog« rada i velikog ideala, svoju prevažnu funkciju u službi ideala. Pristupamo li umornih srdaca k ljudima, ne možemo probuditi zadrijemane duše. Kucamo na džepove, kad bismo trebali kucati, da nam se širom otvore srca. Ono drugo onda će doći. Nu ako mjesne organizacije budu ključari, koji otvaraju srca, one će naći ruke, koje daju. U sabirnome radu, ispravno shvaćenom i provadaenom, imajući uvijek pred očima veliki cilj, mjesne organizacije imaju mnogo zgrade, da oploduju i obogaćuju duše svojih članova, da bude razumijevanje i ljubav za jednu veliku stvar i osjećaj zadovoljstva i sreće radi mogućnosti sudioništvovanja u tome radu. To više nije samo jedno hladno, beznačajno mehaničko sabiranje i davanje, nego je i jedno vrlo vrijedno primanje. Takav sabirni rad bio bi jedan živi, istinski, pročišćeni cionizam, gdje bi mjesne organizacije i svi njezini članovi uvijek znali, da svaki i najneznačajniji njihov prinos i rad znači jedan kamen u zgradi židovske narodne domaje.

JEVREJSKA GLAZBA.

»Jewish Chronicle« objelodanjuje intervju s A. C. Idelsohnom istraživaocem jevrejske glazbe, o njegovim nastojanjima.

»Kad sam prvi put došao u Palestinu — veli Idelsohn — našao sam tamo samo dvije pjesme, koje su bile razširene. Jedna od tih bila je Hatikva, a druga jedna pjesma od Bialika. Počeo sam odmah da komponujem pjesme za škole i dječje vrtove i objelodanio sam do sad jedno tristo pjesama. Danas možemo jevrejsku Palestinu nazvati zemljom pjesme. Moj rad doveo me je na misao, da skupljam sve židovske narodne pjesme, koje su raširene po općinama diaspore. Kad sam rad započeo, bio sam uvjeren, da ću ga dovršiti za dvije ili tri godine. Od onda je prošlo višeno deset godina, a i sad još djelo nije dovršeno, iako sam sakupio velik materijal, koji je dogotovljen za objelodanjenje i koji već

Maaser

Maaser je nacionalna institucija, koju nalazimo u cijelom toku židovske povijesti od najstarijih vremena, a treba sada da slavi svoje probuđenje k novome životu. Primjenu maasera nalazimo već u predhistorijsko vrijeme, i prvi useljenik u Palestini, Abraham položio je, kako biblija izvješćuje »desetinu od svakog posjeda« Melkicedeku, kralju jerusalemskom. Tu se prvi puta spominje u bibliji maaser, ali na takav način, iz kojeg se smije zaključivati, da se već onda radilo o tradicionalnoj, poznatoj uredbi.

I inače se spominje maaser u biblijskoj povijesti patrijarka, tako se Jakov zavjetuje: »Ako će Bog uza me biti... da se uzmožem sretno povratiti u dom svoga oca... pridonijeti ću Ti desetinu od svega, što si mi dao«. Prikazuje li se maaser tako, kao tradicionalna uredba najstarijeg vremena, to on poprma kasnije u bibliji karakter jedne upravo normirane zakonske odredbe, koja se češće citira: »Svaka desetina od zemljišta, te plodova zemlje i drveća, je Gospodinova i mora se Njemu posvetiti... I svaka desetina od goveda i ovaca, koji hodaju pod bičem pastira, neka bude posvećena Gospodinu«. »Desetinu sviju plodova, koji rastu na tvom zemljištu odijeliti ćeš iz godine u godinu«. »Svake treće godine odijelit ćeš drugu desetinu sviju prihoda, što si ih imao u ovoj godini, i odložit ćeš je unutar svojih vratiju. I doći će levita, koji nema udjela, ni inog posjeda s tobom, doći će hodočasnik, siročić i udovica, koji žive unutar tvojih vratiju, jesti će i nahraniti se. E da te Gospodin Bog blagosilje u svim tvojim djelima, koja će tvoje ruke da učine«. Ovdje se ne pojavljuje maaser, kako se vidi, samo kao religiozna, već i kao socijalna uredba.

Ova je institucija najjače uplivala na kasniji socijalni život židovstva i na njegovu literaturu. Talmud razlikuje razne oblike maasera, od kojih onaj »siromašnog čovjeka« zaslužuje osobitu pažnju, a dva traktata talmuda, koji su opet dali povoda kasnijim literarnim ispitivanjima, obrađuju opširno razne primjene i sadržaj pojma maasera.

Načelo maasera, koje je u Palestini imalo osobito jako značenje, poprimilo je u Galutu promjenjeni karakter. Budući, da privredni život u Palestini nije bio osnovan na novcu, trgovini i industriji, već u bitnome na gospodarstvu i marvogojsstvu, to se maaser sastojao u ono vrijeme od plodova polja i vrta ili

u marvi, u galutu pako morao se naravno promijeniti u podavanje u novcu. Princip maasera vrijedio je posve u sredovječnoj tami patnja za vrijeme križarskih vojna i inkvizicije u židovskim općinama. Svaki Židov, bez obzira da li bogat ili siromah, platio je općini desetinu od posjeda i prihoda, koja ju je upotrebila za uzdržavanje svojih institucija, kao i za podupiranje siromaka, a ovo poslovanje imalo je katkada tako veliko značenje, da su se mnoge općine kod utjerivanja ove takse zaprijetile sa ekskomuniciranjem onima, koji joj se protivili. Išlo je to čak tako daleko, da je u takovim slučajevima jedna manjina, pa i pojedinac, mogao silom narinuti svoju volju cijeloj općini. Maaser se davao na slijedeći način: Ponajprije dao je svaki Židov desetinu svoga cijeloga imelka, a zatim godišnji maaser od svog godišnjeg dohotka, koji je obuhvaćao bašline i slično. Mirazu kćeri dodavala se posebna svota za maaser, da miraz ne bude prikraćen, sin, koji je baštinio, morao je platiti maaser, ako je i otac svojoj dužnosti već udovoljio. Iz literature responsa tadašnjih rabina vidi se, koje je značenje imao maaser, u njoj su obrađena razna detaljna pitanja na pr. da li se mora platiti desetina od bruto ili neto prihoda ili da li kod poslova mogu gubici kompenzirati dobitke obzirom na desetinu. U ostavini Rabi Avrahama Hurwitza našla se i opomena njegovim sinovima, da novce maasera sačuvaju odjelito, te da za ove u svojim knjigama vode posebne stavke. Maaser, koga su dragovoljno uplaćivali, služio je kao vrelo zajma za javne izdatke. Kada je zajednicu zadesila posebna nesreća, te maaser nije dostajao, odredila si je takse, koje su desetinu često prekoračile za dvostruko. Za vrijeme izгона Židova iz Španije i pogroma Chmielnitzkoga darovale su općine Italije i Turske četvrtinu svoga posjeda za oslobođenje zarobljenih, te pripomoć bijeguncima. A gaonim su često izjavili, da podavanje maasera ne oslobađa od dobročinstva, budući da je to moralna obveza, dok maaser nije vlasništvo davaoca.

Posebni odjelak u povijesti maasera sačinjava desetina geule, oslobođenja. Nakon povratka Židova iz babilonskog progonstva, uveo je Nehemia kao jednu od prvih institucija maaser za uzdržavanje levita kao državni porez. Maaser se protezao na osobe same, i od desetorice ljudi se jednog obvezalo, da stanuje u Jerusalmu, u svetome

dopušta konačni sud. Moja istraživanja dovela su do nekih pozitivnih rezultata, od kojih je najvažniji, da se može ustanoviti izvorna podloga jevrejske glazbe koja siže u vrlo staro doba. Izvorce možemo podijeliti u 3 perijode: biblijski predarapski i arapski. Mogu priličnom sigurnošću tvrditi, da u intonacijama pentateuha i drugih knjiga biblije upotrebljene melodije padaju sigurno u doba prije završetka kanona. U tom uvjerenju potkrijepljuje me činjenica, da se općine, koje su u narednoj periodu bile odijeljene od svoje braće — kao jemenski i buharski Židovi — služe istim melodijama, kao Židovi u Frankfurtu i sefardi u Londonu. Kod orijentalnih Židova uobičajeni napjev bio je već poznat u petom stoljeću prije Krista, kako izvješćuje Klemens od Aleksandrije, prema starom grčkom pouzdaniku, sa dosta velikom sigurnošću, da su u ono staro doba upotrijebljene melodije bile iste koje i danas

pjevamo. Crkva je mnogo preuzela od sinagoge. Tako možemo prepoznati intonaciju biblije u misi, koju su nam usčuvali dominikanci. Temelj tužaljki, koju pjevaju dominikanci na uskrсну večer, su dva napjeva, od kojih se prvi tačno podudara sa orijentalnom »Eha« melodijom, a drugi sa melodijom, kojom se služe orijentalni i sefardski Židovi za knjigu Hiob. Ovu potonju upotrijebljavaju i aškenazi pri čitanju tore na »Jomim neraim«. Ovaj običaj, da se preuzmu pododne melodije, ne siže dalje od srednjeg vijeka i vidio sam u starom aškenaskom mahzoru, koji je tiskan u Italiji odredbu, da se na Roš hašana i Jom kipur tora ima čitati u melanholičnom tonu tišim glasom. Mahari, taj veliki liturgijski autoritet srednjega vijeka, ne priznaje taj običaj.

Možemo sigurnim smatrati, da su melodije starije od notalnih znakova. Moderni biblijski sistem notalnih znakova

gradu, a narod je blagosiljao sve one ljude, koji su se dragovoljno javili za stanovanje u Jerusalimu.

Tako se vuče tradicija maasera kroz sva razdoblja židovske povijesti. Dugo je bila zaboravljena, dok nije opet osnutkom Keren Hajesoda određena kao dužnost svakoga Židova, da vlastitim činom omogući pomlađenje svoga naroda. Sudjelovanje kod izgradnje Palestine je prvi postulat, koji se slavja na svakoga Židova bez obzira na njegovo religiozno ili političko uvjerenje. U času, kada treba da se zahlijevi židovskog naroda na svoju domaju oživotvorenje, a Palestina očekuje djelotvornu pomoć od židovske zajednice, dužnost je cjelokupnosti, da aktivno saraduje, te da se preda svežidovskome idealu, a ne može da bude stvar jedne jedine struje. U punoj svijesti veličine i težine zadatke i u spoznaji, da djelo može samo požrtvovnošću sviju da uspije, upravlja je cionistička organizacija poziv na čitav narod: Nijesu to darovi, što se zahtijevaju, traži se desetina kao žrtva na oltar zajedničke stvari.

Keren Hajesod

Što traži ove godine Palestina od Keren Hajesoda? Za židovski kolonizacijski rad u Palestini odgovorna institucija postavila je za tekuću poslovnu godinu budžet, čije će osiguranje napokon omogućiti obnovnu djelatnost u velikom stilu. Ovaj budžet pretstavlja tim prvi znatniji pokušaj židovstva, da dane mu mogućnosti istinu posve izrabiti, te da ispuni svoj zavjet, da će u Palestini stvoriti jednu uzornu židovsku zajednicu, da će izgradnjom Palestine obnoviti narod i zemlju. Prema potrebama zemlje dijele se pojedine stavke Palestinskog budžeta, kako slijedi:

I. Kupnja i priprema zemljišta K 300.000

II. Poslovne investicije:

Kredit za gradnju malih gradskih kuća	» 200.000
Poslovni krediti	» 100.000
Agrarni krediti	» 100.000
Industrialni krediti	» 100.000
Natapanje Audža kraja (Ruthenbergov projekat)	» 50.000

III. Redoviti palestinski budžet:

Troškovi nove imigracije	» 90.000
Fond za opremu radnika imigranata, koji se nalaze u zemlji	» 50.000
Gospodarstvena kolonizacija	» 225.000
Sanitarstvo	» 100.000
Pokušališta	» 10.000
Trgovačke informacije	» 3.000
Školstvo	» 90.000
Školske zgrade	» 25.000
Tehnika u Hajfi	» 10.000
Židovska narod. biblioteka u Jerusalemu	» 3.000
Uprava	» 25.000
Izvanredni izdaci	» 25.000
Ukupno	K 1.506.000

Prema tome potrebno je 1,506.000 funti šterlinga, da se već ove godine postignu znatni rezultati. Namaknuće ove svote pomoću Keren Hajesoda naglog je historijskog časa i palestinske zbilje. Neka posvuda prijatelji Keren Hajesoda uoče, da samo stvaranje gospodarstvenih činjenica može otvarati vrata Palestine za mirni nastavak naseljenja zemlje sa masama židovskih useljenika.

Iz židovskog svijeta

Položaj Židova u Poljskoj. S poljske strane piše Wiener Morgenzeitung o položaju Židova u Poljskoj ovo. Poljski ministarski savjet je prije kratkog vremena primio zakonsku osnovu, prema kojoj će se ukinuti sve odredbe iz nekoga vremena, koje ograničuju jednakopravnost Židova. Ovaj zaključak nema samo principijelnu važnost, već i praktičnu, te bi mogao doprinijeti zbliženju oba naroda. U Poljskoj danas duva drugi vjehar no u danima međusobnog nepovjerenja i ako svi znaci ne varaju, znači ova revizija zakonodavstva odlučan korak na putu sporazuma, koji leži u interesu oba stranaka.

Znak je vremena izjava, koju je zastupnik ministarstva za prosvjetu prof. F. Kiert dao u ime poljske vlade na jevrejskom kongresu u Varšavi. Nakon zahvale za srdačni pozdrav izjavio je, da je primio vrlo simpatičan dojam o

raspravama kongresa, jer se uvjerio s kojom se ozbiljnošću i razumijevanjem raspravljalo o važnim i teškim pedagoškim problemima. Ugodno ga se dojmilo, da se referent u referatu o pravnom položaju jevrejskog školstva pozvao na poljski ustav, koji zajamčuje svakom građaninu pravo, da svoju djecu odgoji u svome duhu i u svome jeziku. Vlada je odlučno pripravna, da to pravo realizira, jer želi da udovolji svim građanima. Ako je dr. Thon naglasio, da Židovi traže i iščekuju samo pravednost tad on u ime vlade izjavljuje, da je ona voljna prema Židovima i židovskom školstvu ne samo pravedno, već i dobrohotno postupiti, pretpostavivši, da će povjerenje biti međusobno. Ova izjava vladinog zastupnika ostavila je najbolji dojam u židovskoj javnosti.

Položaj u Vilni. Kod konferencije šefa vlade Mejsstovića sa židovskim zastupnicima raspravljalo se i pitanje jedne židovske deklaracije na Sejmu. Šef vlade istakao je u oduljem govoru važnost ovakove židovske deklaracije. U ime židovske delegacije izjavio je dr. Wigodski, da nema nade, da će se dobiti privoljenje članova političke komisije za ovakav akt. Iza toga je dr. Wigodski u oduljem govoru razložio kompetenciju židovske općine i naglasio je, da židovska općina mora da nosi izričiti nacionalni karakter. Ova konstatacija važna je, jer je poljski ministar unutrašnjih djela Divnarović iz činjenice, da kršteni Židovi ne mogu pripadati židovskoj općini zaključio, da židovske općine imaju vjerski karakter. Glede židovskog školstva postignut je sporazum, te će država iz državnog budžeta doprinijeti za uzdržavanje židovskih škola. Nastavni jezik odredit će se prema želji roditelja. Konačno pitao je šef vlade, da li židovski zastupnici smatraju ispravnim, da se na otvorenje Sejma pozovu zastupnici židovskih institucija. Židovski zastupnici izjavili su na to, da drže uputnim da se odustane od poziva.

Židovski zastupnici dr. Wigodski, rabin Rubinstein i dr. Šabad, pozvani su ponovno šefu vlade na prešni dogovor. Konferenciji pribivali su i ministri iz Varšave. Sadržaj dogovora drži se za sad još tajnim.

nastao je u devetom vijeku u Tiberiasu, no postojao je u Babilonu stariji i jednostavniji notalni sistem. Oba su vjerojatno imali grčki uzor, koji je poznavao četiri znaka za naglašavanje: za isticanje glasa, njegovu duljinu, potkrepljenje i njegov naglas. I jevrejske note imale su da ispune ove četiri zadatke, premda su se služile velikim brojem znakova. Znakovi za note poprimili su formu malih hebrejskih slova, koja su se pisala nad linijom. U tom mom nazoru, da su melodije mnogo starije no sistem znakova, potkrepljuje me i to, da se za razne knjige biblije upotrijebljavaju razne melodije, premda je sistem znakova jednak. Melodije ušćivale su se predajom, a znakovi imali su samo da pomognu kantoru. Druga perioda razvoja jevrejske glazbe obuhvaća talmutsko razdoblje, te se oslanja na prvu. Starije molitve sačinjene su po biblijskim tekstovima, pa je sasvim naravno, da su se kod pjevanja

ovih molitava upotrebljavali muzikalni motivi, koji su uobičajeni kod čitanja biblije; ali se odlikuju većom slobodom i boljom izradbom. Ove dvije prve periode su sasvim originalne i bez tuđjih utjecaja. Treća perijoda, koja započinje sa pijutima, pokazuje jasne tragove arapskog utjecaja. Upotrijebila se arapska stopa za stihove, i melodije prilagodile su se stopi stihova. Od sada upliviše se sa svih strana na jevrejsku glazbu. Tako njemački Židovi mnogo toga preuzimaju iz njemačkih narodnih pjesama, ruski Židovi služe se slavenskim elementima itd. Glavna razlika između semitske i arijske glazbe je u tome, da prva polaže veću važnost na kvalitativnu vrijednost melodije — finijim diferenciranjem intervala — dok arijsku glazbu, gledom na koralno i orkestralno djelovanje na mase, možemo označiti kao kvantitativnu glazbu. Tu razliku možemo opaziti i kod usporedjivanja židovskih i arijskih kom-

pozicija. Tako se odlikuje Mendelsohn i Rubinstein melodioznim karakterom svojih kompozicija, dok je Wagnerova muzika kompliciranija i zvučnija. Naša buduća zadaća neka bude — rekao je Idelsolm — da jevrejsku glazbu oslobodimo tuđjih utjecaja i da skupljeni materijal upotrijebimo, da stvorimo novo jevrejsku glazbu. Wagnerov prijekor, da su Židovi samo posrednici muzike, mogao je biti opravdan u vrijeme, kad Židovi nijesu nijedan izvor nazvali svojim, iz kojega bi mogli, da crpe oduševljenje za stvaranje iskonskih novih djela. Nadam se, da na tlu Palestine nastaje nova glazba. Neću da ustvrdim, da će to djelo provesti ova generacija. Moramo se prije svega otresti utjecaja galuta; atmosfera domaje jevrejski duh, koji će obuzeti nove naseljenike, podstreknut će ih i na nezavisno stvaranje, koje će proširiti slavu židovskoga naroda.

Državni predsjednik u Litavskoj i Židovi. Prije nekoliko dana posjetili su članovi židovskog zastupničkog kluba dr. Rosenbaum, dr. Rahmilović i dr. Solovejčik predsjednika republike Stuleinskoga. Zastupnici kluba izjavili su predsjedniku, da zaključak konstitucijone komisije prema kojemu imaju samo one manjine, koje reprezentiraju 10% ukupnog pučanstva pravo na nacionalnu autonomiju i nacionalno ministarstvo, ni na koji način ne odgovara nacionalnim i društvenim potrebama židovskoga pučanstva. Tm zgodom izjavili su, da mora spadati u kompetenciju nacionalne autonomije i socijalna skrb, jer je ona najvažnija podloga nacionalne autonomije. Židovski interesi traže bezuvjetno osnivanje stalnog židovskog ministarstva, koje je obećanje dalo litavsko društvo i vlada nebrojeno puta. Predsjednik republike izjavio je, da će sve poduzeti, da se potpunoma udovolji židovskim zahtjevima, jer cijeni u velike veliku historijsku ulogu, koju je litavsko židovstvo imalo pri izgradnji litavske države

Solovejčik ponovno ministar. »Wiener Morgenzeitung« javljaju, da je nakon duljeg vičećanja sa pojedinim strankama sastavljena lista novog ministarstva. Ministrom predsjednikom izabran je Galvanovski. Dosadašnji ministar za židovske stvari dr. Solovejčik pozvan je, da preuzme ponovno taj portefeul. Židovska parlamentarna frakcija i židovsko narodno vijeće pristali su da Solovejčik preuzme ministarsku listnicu.

Židovski visokoškolski tečajevi. Prije kratkog vremena otvoreni su u Kovnu židovski visokoškolski tečajevi, koji se vrlo povoljno razvijaju, te će vjerovatno biti temelj za židovski univerzitet u Litavskoj. Do sada se inskribiralo 300 slušatelja. Među profesorima nalazi se i ministar za židovske stvari dr. Solovejčik, koji će čitati o biblijskoj povijesti i biblijskoj kritici. Očekuje se skori dolazak židovskog historičara S. Dubnova iz Petrograda, koji će preuzeti katedru za židovsku povijest. U jednom pismu upravljenom dru. Solovejčiku javlja Dubnow, da poklanja svoju biblioteku, koja sastoji od 3.000 svezaka židovskom univerzitetu u Litavskoj. Ruska vlada dala je već dozvolu za prevoz biblioteke u Kovno. Na dan inauguracije je magistrat grada Kovna osnovao četiri stipendija za siromašne židovske slušatelje ovih visokoškolskih tečajeva.

Strjeljanje židovskih bjegunaca. Iz Bukarešta javljaju: Danas doznale su se početankosti o strijeljanju židovskih bjegunaca u Besarabiji. Četiri židovska bjegunca iz Ukrajine, Kogan, Dvorsin, Schachtmann i jedna djevojka imenom Tamara, uapšeni su kod prelaza preko granice i otpremljeni u zatvor u Kišenjev. Na početku decembra odvedeni su iz zatvora po nekim detektivima, koji su ih doveli do Dnjesta i tamo ustrijelili. Kad je rabin od Bendera dobio vijest o umorstvu zatražio je od vojne komande dozvolu, da sahrani ustrijeljene na židovskom groblju. Tu mu je rečeno, da se ne miješa u stvari, koje ga se ne tiču. Žrtve bačene su zatim od vojnika u jedan za-

jednički grob. Na temelju istrage, koju je vlada povelala, uapšen je vojnik, koji je doveden u Bukarešt. Iskazi vojnika u velike terete njegove pretpostavljene časnike i podčasnike.

Novinski proces u Budimpešti Narednih će se dana u Budimpešti održati interesantan proces na tužbu antisemitskog žurnaliste Dezidera Szaboa protiv urednika »Egyenlöseg« dr. Ludviga Szabolcsia i saradnika toga lista Ernsta Meszö-a. U februaru prošle godine napisao je u »Egyenlösegu« Meszö članak, u kojem oštro kritizira Szaboa. U istom broju pisao je dr. Szabolcsi članak pod naslovom »Ubojica«, u kojem je među ostalim rekao: »Vidimo u Szabou čovjeka, koji je opetovano podstrekao na umorstvo, koji je javno u skupštinama pozvao na ubijanje nedužnih ljudi i koji će, ako će se probuditi pravni osjećaj, doći u zatvor. Dezider Szabo je 31. augusta 1919., u Stolnom Biogradu pozvao publiku na umorstva povikom: »Ubi Židova, gdje možeš! Taj čovjek s »ne-stalom savješću« govorio je u istom smislu u Ballagyarmat. Stoga zaslužuje u smislu postojećeg zakona u najboljem slučaju tešku tamiicu. Znamo i vidimo u Dezideru Szabou samo čovjeka, koji je razdražio na umorstvo nedužnih ljudi«. Senat zabacio je prigovore branitelja i stavio je oba pisca pod optužbu.

Pobjeda liberalaca u Segedinu. U Segedinu, u gradu, iz kojega je svojedobno potekla proturevolucija, izvršen je prošle nedjelje izbor, koji je od velikog političkog utjecaja. Kod novog izbora predsjedništva segedinske odvjetničke komore dobio je židovski odvjetnik, dr. Jakob Reiningger 101 glas od 179 glasova, za predsjednika odvjetničke komore. Nakon svršenog izbora prikazao je dr. Josef Szakacs zasluge novoizabranog predsjednika, koji se neustrašivo borio vazda za istinu. Izbor dra. Reininggera treba da izrazi odlučnost segedinskih advokata, da su voljni i pored svih huškanja, koja još uvijek nisu prestala isključenjem svih konfesionalnih i rasnih protivština, da počaste onoga svojim izborom, koji je vrijedan ove počasti. Segedinski odvjetnici hoće, da svojom odlukom služe primjerom cijeloj zemlji, jer su uvjereni, da zemlja može ozdraviti samo vršenjem ovakovih načela.

Cijionistička emigraciona konferencija u Beču. Emigracioni departement cijionističke Egzekutive u Jeruzalimu namjerava u dogledno vrijeme sazvati u Beču emigracionu konferenciju, na koju će pozvati zastupnike svih centralnih palestinskih ureda u galutu. Pojedini palestinski uredi dobili su već potanke instrukcije.

Iz Palestine

Šef francuske civilne uprave u Siriji o pitanjima granice. Židovski orijentalista dr. Schiffer govorio je sa šefom civilnog kabineta u Siriji Pierre Lyautey, o nekim pitanjima, koja se odnose na Palestinu. Mr. Lyautey izrazio je svoje veliko zadovoljstvo nad lijepim cestama u Palestini, koje su izgradili halucim i nad židovskim radnicima, koji u svakoj godišnjoj dobi obraduju zemljište, koje je tako srdačno spojeno sa hi-

storijom svijeta. Mr. Lyautey uvjeravao je, da se pitanje granica približava konačnom povoljnom riješenju po mješovitoj komisiji. Ova komisija radila je prema instrukcijama svojih vlada, uvaživši s jedne strane nauke historije, a s druge strane sadašnje potrebe pučanstva Palestine i Sirije.

Riješenje osuđenih židovskih policista. Prizivno sudište je nakon višednevne rasprave u revizionarnom postupku protiv židovskih policista, koji su prije kratkog vremena osuđeni radi bacanja bomba prigodom arapskih izgreda od 2. novembra 1921. na 12, 10 i 6 godina, priključilo se izvodima branitelja, te izreklo, da su židovski vojnici postupali u nužnoj obrani, jer su reagirali na bacanje bomba, koje je prije uslijedilo s arapske strane. Prizivno sudište kasiralo je prijašnju osudu, te riješilo optužene, koji su odmah pušteni na slobodu. Odluka apelacionoga sudišta primljena je s velikim zadovoljstvom od židovskog pučanstva.

Židovski radnički bataljon. Među raznim kooperativima Palestine najveća je Gdud Haavoda (radnička armija), koja sada broji 600 ljudi, koji rade u raznim dijelovima Palestine. Najveći dio radnika nalazi se u Ajin Harud na novokupljenom zemljištu Narodnog Fonda; tanto su i centralne institucije ovih radničkih organizacija, zajednička postolarija, krojačnica, centralni magazini za živežna sredstva. Duskora otvorit će se i velika mehanična stolarija. 30 članova radi na dovršenju ceste u Migdal. 100 članova rade u Tiberiasu na novoj cesti za židovsku četvrt; oni imaju svoj vlastiti ribolov na Kineretskom jezeru, 45 članova radi u Kfar Giladi. I u Jeruzalimu je od nekog vremena koncentriran jedan dio Gduda. 20 ljudi radi na gradnji: inaugogoe Porat Josef, a oko 100 ljudi rade u Gibat Šaulu.

Gradnja radničkog doma. Iz Jafe javljaju: Židovske radničke organizacije pristupile su gradnji vlastitoga radničkoga doma, u kojem bi se imale smjestiti sve radničke institucije i društva. Židovske radničke organizacije obratile su se na Židovski Narodni Fond i na gradsku upravu Tel Aviva s molbom, da im prepuste zemljište za gradnju.

Židovski rad. Pod naslovom »Velika budućnost za Palestinu« daju »Glasgow Evening News« prikaz sadašnje situacije u Palestini. U članku se opširno prikazuje rad Židova, te pisac dolazi do ovog zaključka: U raznim djelovima Palestine postoji već danas 89 židovskih kolonija, koje su gotovo sve vrlo dobre. Židovski narod je pod najtežim prilikama obavio vrlo uspješan rad, tako da mogu uspjevati poljoprivredna poduzeća u zemlji. Danas već arapska sela, koja su u susjedstvu židovskih kolonija, preuzimlju od Židova novu formu gospodarstva, pa time daleko nadmašuju druga arapska sela. Za kolonije su najvažnija poduzeća cijionističke organizacije, Jewish Colonia Trusta i baruna Edmonda de Rotschilda. Ona su svojim radom dovela do novog procvata kulture vina i naranča, stvorili su moderno mljekarstvo i zasijale razne vrste žita. Zemlja daje prilike za gospodarsku ekspanziju, ne dostaje tek novca. Židovski narod je pripravan, da mnogo

toga pretrpi i da svom snagom poradi na razvitku zemlje. Uvećanje židovskoga žiteljstva u Palestini bit će i na korist Arapa.

Hebrejske školske knjige. Pomanjkanje hebrejskih školskih knjiga je bila jedna od najvećih zaprijetki razvitku hebrejskog odgoja u Palestini. Ono je pro-uzrokovalo gotovo nesavladivih poteškoća kako za učitelje tako i za učenike. Učitelji morali su da troše mnogo energije za pripremu naučnog materijala i zadaću tako, te su bili odvraceni od ispunjavanja dužnosti njihova zvanja — od obučavanja. Učenici pako trošili su poslije obuke mnogo vremena na pisanje diktata i prepisivanje bilježaka, učinjenih za vrijeme obuke. Time je djeci oduzeto vrijeme za tjelovježbu i igru.

Dr. Josip Luria, ravnatelj nastavnog odjela Cijonističke Egzekutive, nastoji svim silama, da ovim nedostatcima učini kraj.

Nastavni odsjek radi sada na izdavanju više hebrejskih školskih knjiga, od kojih su slijedeće već priredjene za tisač:

Povijest hebrejske književnosti, izdana po Jakobu Fišmanu i dru. A. Zifroniu, Fišman je hebrejski pjesnik i spisatelj, a dr. Zifroni je učitelj. Knjiga sadržat će tri dijela — staru, srednjovijeku i novovijeku književnost. Prvi dio op-sizat će hebrejsku literaturu do inkluzive talmuda. Knjiga će najprije izaći u svescima. Prvi dio i nekoliko svezaka drugoga dijela izdat će se stalno još ove godine.

Hebrejska književnost od A. Barasha, opsežna knjiga već je spremjena za publikovanje.

Sifrej Mofet, antologija hebrejske literature. I ova će knjiga izaći u svescima, te će sadržati pjesme, pripovijetke i rasprave. Ova će knjiga op-sizati hebrejsku literaturu od drugoga hrama do današnjeg dana. Ovu će knjigu izdati Fišman, I. H. Ralnicki i Sh. Ben-Zion troškom fonda »Kupat-sefer«.

Zemljopis. Dru. B. Bugrachovu na višoj pučkoj školi u Tel-avivu, povjerenjeno je izdavanje zemljopisne knjige za gornje razrede spomenute škole.

Mineralogija. R. Sverdlov, učitelj na gimnaziji u Tel-avivu, izdao je knjigu mineralogije prema knjizi Sebastijana Schmidta.

Opća povijest: »Doir«, nakladno društvo, izdati će prijevod Robinsonove »Povijest srednjega i novoga vijeka«. Uvaženi učitelji izjaviše, da će ova knjiga biti veoma podesna za palestinske škole. Knjigu će na hebrejski prevesti dr. Š. Perlman. Isto nakladno društvo izdat će »Povijest Židova« od dra. Simhonia za gornje razrede građanskih škola u Palestini.

Nakladno društvo »Hohelet« priređuje izdanje knjige biologije, što ju je na njemačkom jeziku napisao prof. Werst, koji je dugo vremena bio učiteljem na učiteljskom Kolegiju Hilfsvereina u Jeruzalemu. Na hebrejski prevest će je P. Auerbach, ravnatelj djevojačke škole u Jafi.

Sitne vijesti. Kako »Haarec«, javlja, obavijestili su arapski mornari u Jafi, glavni krivci majskih nemira u Jafi, koji su se stručavali da iskreaju židovske putnike, guverneru Jafe, da su pripravn

preuzeti od sada iskrcavanje židovskih emigranata, kao i prije. Žale događaje u Jafi i mole, da se ladje s imigrantima ne dirigiraju više u Hajfu, već da se kao i prije dopusti iskrcavanje u Jafi,

Iz Jugoslavije

Odgovor Egzekutive na pozdravni brozjav Saveznog Vijeća. Od cijonističke Egzekutive primio je Savez cijonista ovo pismo:

»The Zionist Organisation, Central office London, W. C. 1. 26. januara 1922.

Savezu cijonista Jugoslavije, Zagreb.

Velecijenjena gospodo sumišljenici!

Primili smo Vaš dopis od 26. decembra i zahvaljujemo Vam srdačno na izvaji povjerenja koju ste zaključili na Vašoj godišnjoj konferenciji. Budite uvjereni, da Egzekutiva neumorno nastoji, da ostvari želje, koje sačinjavaju drugi dio Vaših rezolucija.

Nadamo se, da ćemo Vam u naredno vrijeme moći javiti povoljnije vijesti o uredjenju imigracije u Palestinu. U ostalom je politički položaj u ovom času skroz povoljan Engleska vlada bez sumnje ustraje u politici, koju je do sada prosljedila. Sada zavisi sve o tome, da li će židovski narod iskoristiti šansu, koja mu se pruža, te velikom žrtvom doprinijeti materijalna sredstva za kolonizaciju. Ako to ne će uslijediti, tad postoji opasnost, da će naša politička situacije vremenom postati slabija, jer šansa, koju smo dobili, dana nam je u uvjerenju, da ćemo je iskoristiti gospodarskim djelima. I riješenje emigracije od okova, u koje je sada sapeta, bit će samo onda od koristi, kad ćemo emigrantima moći da stvorimo u zemlji radne mogućnosti. Zadnje vijesti, koje smo primili iz Palestine, kažu nam s neoprakrivenom jasnošću, da je položaj na radnom tržištu vrlo ozbiljan i da samo namaknućem velikih kapitalija možemo da predusretremo stalnoj i rastućoj besposlici.

Na kongresu u Karlovim Varima zaključen je kolonizacioni program, koji prvi puta pruža jasnu osnovu za rad narednih godina. Ovaj kolonizacioni program izrazuje se bročano u budžetu, koji je kongres zaključio, a koji je Vama dobro poznat. Što prije svega trebamo, jest novac za osnutak kreditnih instituta u gradovima i na selima, za gradnju kuća, poljoprivredu kolonizaciju, financiranje Rutenbergovog projekta, podupiranje imigracije i naravno za uzdržavanje našega školstva i zdravstva. Naše prve korporacije pripravne su na to, da provedu taj program, ako im se stave na raspolaganje sredstva. Uvjereni smo, da će i Vaš Savez svoj obol doprinijeti, i da ste i Vi potpuno svijesni velike odgovornosti, koja nas tereti.

Pored kolonizatornih zadaća u Palestini naravno ne smijemo da zaboravimo i na važnost naše cijonističke svjetske organizacije. Uvijek iznova mora da si predočimo, da je samo cijonistička ideja kadra da za Palestinu namakne ljude i sredstva. Cijonistička organizacija je nositeljica te ideje, pa valja prije svega nju uzdržati. Za to ne trebamo neizmjerne svote, kao za kolonizaciju. Ne traži se za to ništa drugo, no malo shvaćanja za

važnost organizacije i volju, malim novčanim žrtvama, koje pojedinac gotovo ni ne osjeća, doprinijeti uzdržavanju ove organizacije. Dobit ćete uskora od nas apel za šekel-akciju. Tražit ćemo od Vas pored toga u smislu zaključka Akcionog Odbora u Beču, da medju članovima Vašega Saveza provedete akciju za ubiranje posebnih prinosa pojedinih cijonista za svjetsku organizaciju. Poznato je, da se novci Keren Hajesoda upotrebljavaju isključivo za Palestinu. Organizacija nema drugih prihoda do šekalim, koji ne dostaju da pokriju, pored čisto administrativnih izdataka i brojne izdatke za propagandu i organizaciju, koje mora praviti Egzekutiva. Svim cijonistima mora da je jasno, da ne mogu tražiti od njihova vodstva niti velike politike s vlastima, ni pripreve kolonizacije, niti uzdržavanje svjetske organizacije, ako vodstvu ne daju za to nužna sredstva. Zato moraju cijonisti dati prinos za svjetsku organizaciju. Ovim prinosom i šekelom ima da se namire svi izdaci, osim kolonizatornoga rada u Palestini. To bi značilo finansijski ozdravljenje organizacije i mi se nadamo, da će i Vaš Savez imati za to potpuno shvaćanje.

S cijonskim pozdravom i veleštovanjem Egzekutiva cijonističke Organizacije

Dr. Lichtheim v. r.

Vjenčani dar Jevreja Jugoslavije svome kralju. (Zid. Svijest, Sarajevo). Saznali smo, da je u toku jedna akcija, da svi Jevreji kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, prilikom vjenčanja Nj. V. kralja Aleksandra sa princezom Marijom, Visokom paru i na vidljiv način iskažu svoju privrženost i na doličan način dadu izražaja svojim osjećajima radosti prigodom tog značajnog dana. U krugu odbornika Saveza Jevrejskih Opština tretira se za sada još neoficijelno, koji bi bio najdoličniji način, za izvršenje te akcije. Do sada su nam u tom smjeru poznata četiri predloga — jedan od tih potekao je iz Sarajeva, pa ćemo svojedobno izvjestiti našu javnost o stanju stvari.

Poziv Jevrejima u Vojvodini, da se organizuju u političku stranku. »Jüdisches Volksblatt« u Novom Sadu donosi u broju od 3. februara o. g. na uvodnom mjestu članak dra. Julije Dohany-a pod natpisom »Eisbrecher«.

Pisac objelodanjenog članka u oči općinskih izbora u Vojvodini, iz dubine svoga uvjerenja zove sve Jevreje u Vojvodini, da se svi — bili oni cijoniste ili ne — nadju kao jedinstvena politička grupa na okupu i da kao takova stupe u javni život.

Prikazujuć uvodno finom ironijom nama predobro poznati mentalitet mađarskih Jevreja — asimilanata, koji su još i pod najbrutalnijim fizičkim i moralnim udarcima »Magjara, koji se bude«, vikali: »Mi smo Magjari, upravo onakovi kao i ostali, kao naši neprijatelji«, konstatuje sa zadovoljstvom pojav prvih trakova osvita u pravcu jevrejsko-nacionalnog osviještavanja mađarskih Jevreja.

Bura mržnje, veli pisac članka, bila je jača no snaga duševne tromosti. Mržnja uspelo je da proizvede ono, česa nijesu mogli da postignu žarka ljubav k jevrejstvu, najljepši govori i djela jevrejskog nacionalizma.

Mađarski Jevreji pristupaju svojoj političkoj organizaciji u jednu »jevrejsku

stranku pod vodstvom Vazsonyi-a, Ova revizija mentaliteta u magjarskih Jevreja da dolazi u zgodan čas.

Prelazeći na vojvodjanske Jevreje izriče pisac nadu, da Jevreji Vojvodine, koji su živjeli pod autosugestijom, da su zahvatili duboki korijen u tijelu jednoga naroda, a u toj iluziji, da su još do pred kratko vrijeme živjeli svi oni, da će sada uvidjeti, da u ovoj državi ne smiju da pretrpe jednaku tragediju.

Da ne će tako često i nepravedno predbacivano im parasitstvo na gospodarskom području prenijeti i u politički život, nego da će kao organizovana jedinica kao jevrejska stranka Vojvodine stupiti u politički život i to već kod narednih općinskih izbora.

Govoreći o svrsi nacionalno-političkog organizovanja veli pisac, da Jevreji u Vojvodini mogu sada da biraju, hoće li u političkom životu kao u drugim zemljama do sada za djela pojedinaca da preuzmu na se solidarnost mržnje i osude, ili da snose solidarnu odgovornost za djela jedne organizovane zajednice i po njoj izabranih, a ne po neprijateljima imenovanih predstavnika.

Članak svršava sa apelom, da se Jevreji Vojvodine dadu zastupati po predstavnicima, što ih oni sebi sami biraju.

Iz zagrebačke općine. U tri sjednice, 23. i 29. januara te 2. februara ove godine vodilo je pod predsjedanjem gospodina dra. Huga Kona predstojništvo židovske općine u Zagrebu proračunsku raspravu za godinu 1922. Predsjednik se pozivlje na osnovu proračuna za godinu 1922. dostavljenju članovima predstojništva, te sa nekoliko stvarnih riječi obrazlaže osnovu. Prema ovoj osnovi predlaže predsjedništvo za godinu 1922. slijedeći proračun:

Poglavlje I.

POTREBA.

Naslov I. Lični izdaci (beriva).

A) Bogoštovlje: 1. nadržin dr. Jacobi K 84.000; 2. rabin dr. Schwarz K 60.000; 3. natkantor Rendi K 84.000; 4. kantor Weintraub K 60.000; 5. kantor Singer K 48.000; 6. batl. im K 33.600; 7. organista i zbor K 72.000; 8. Freiburger K 30.000. Ukupno K 471.600.

B) Nastava: 1. Ravnatelj dr. Margel K 72.000; 2. učitelj Weiss K 54.000; 3. učiteljica Bauer K 54.000; 4. učiteljica Eisenstädter K 48.000; 5. učiteljica Hörer K 48.000; 6. učiteljica Brill K 48.000; 7. učitelj Levi K 42.000; 8. učitelj tjelovježbe K 6000; 9. školski podvornik K 24.000. Ukupno K 396.000.

C) Uprava: 1. Ravnatelj ureda Rendi K 30.000; 2. podtajnik Weinberger K 60.000; 3. pomoćni činovnik K 48.000; 4. pomoćna činovnica K 48.000; 5. inkasant K 24.000; 6. podvornik K 24.000. — Ukupno K 23.000.

D) Mirovina: 1. Učiteljici V. Kiršner K 18.000; 2. istoj kao udovi tajnika K 2400; 3. milostinja udovi rabina Weissa K 600; 4. udovi kantora Z. Neumanna K 24.000. Ukupno K 45.000.

E) Novo kreirana mjesta: 1. Kantor K 120.000; 2. koljić K 36.000; 3. učitelj K 48.000; 4. tajnik K 72.000. Ukupno K 176.000.

F) Nepredvidjeni izdaci: 1. Za nepredvidjene izdatke K 100.000.

Naslov II. Stvarni izdaci.

A) Bogoštovlje: 1. Uzdržavanje grijanje, rasvjeta i osiguranje hrama K 120.000; 2. podružna služba božja 30.000 K; 3. starovjerske institucije K 30.000; 4. nepredvidjeno K 50.000 Ukupno 230.000 kruna.

B) Nastava: 1. Nabava školskih potrepština K 30.000; 2. učiteljska knjižnica K 6000; 3. uzdržavanje zgrade K 20.000; 4. grijanje, rasvjeta, osiguranje, tiskanice K 20.000; 5. nepredvidivo K 50.000. Ukupno K 126.000.

C) Uprava: 1. Otplata duga i kamati K 50.000; 2. uzdržavanje zgrade K 20.000; 3. porez, pristojbeni jednačak, vodovod, dimnjačar K 30.000; 4. osiguranje, rasvjeta, tiskanice, poštarina i telefon K 60.000; 5. nepredvidljivo K 50.000. — Ukupno K 210.000.

Naslov III. Dotacije u kulturne i socijalne svrhe.

1. Schwarzov dom K 48.000; 2. središnjica K 48.000; 3. židovska menza K 12.000; 4. Žid. akad. potporno društvo K 3000; 5. Žid. akad. lit. društvo »Judea« K 3000; 6. Kuratorij za hebrejski jezik K 12.000; 7. pjevačkom odsjeku Makabi K 6000; 8. gombalačkom društvu Makabi K 6000; 9 nepredvidjene svrhe K 60.000. Ukupno K 198.000.

Naslov IV. Stipendije.

1. Dvije stipendije za M. Freiburger i E. Rothmüller K 42.000; 2. učiteljskom pripravniku K 12.000. Ukupno K 54.000.

Naslov V. Prinosi savezima.

1. Jevrejskih vjeroispovjednih općina u kraljevini SHS K 100.000; 2. kantora u kraljevini SHS K 120.000. Ukupno 112.000 kruna. Sveukupno K 2.352.600.

Poglavlje II.

Pokriće.

A) Bogoštovlje: 1. Pristojbe K 40.000; 2. podružna služba božja 10.000 K. Ukupno K 50.000.

B) Nastava: 1. Školarina i upisnina K 20.000.

C) Uprava: Najamnina K 20.000. — Sveukupno K 90.000.

Rekapitulacija.

1. Potreba K 2.352.600. 2. Pokriće K 90.000, manjak K 2.262.600, što ga treba rasporezivanjem pokriti.

Pošto je osnova ponovno pročitana, zaključuje predstojništvo, da se ne vodi generalna debata, nego da se odmah prijedje na specijalnu debatu. Tako se o svakoj stavci proračuna neposredno ušlo u raspravu. U toj raspravi sudjelovahu direktor Lav Stern, David Spitzer, Šime Spitzer, dr. Plachte, dr. Hirschl, dr. Šik, Š. A. Alexander i gotovo svi ostali prisutni članovi predstojništva. Nakon te debate zaključen je prihvati po predsjedništvu predložene osnove sa slijedećim promjenama:

Nadkantor Rendi dopituje se na ime nadkantorskih beriva umjesto 84.000 kruna, 78.000 kruna, a na ime beriva ravnatelja ureda umjesto K 30.000, K 36.000.

Učiteljici Kirschner dopituje se umjesto K 18.000 godišnje, K 21.600, na ime mirovine udovi rabina Weissa umjesto K 600, K 2400, na ime milostinje; domu za nemoćnike umjesto K 48.000 prema osnovi, K 60.000; židovskoj menzi, Zagreb, umjesto K 12.000, K 48.000; pjevačkom odsjeku Makabi, Zagreb, umjesto K 6000,

K 12.000; gombalačkom odsjeku Makabi, Zagreb, umjesto K 6000, K 12.000. te u dispozicionoga fonda votira se predsjedništvu K 120.000.

Na taj se način cjelokupna potreba povisuje za K 330.000, pa ista iznosi za godinu 1922. K 2,682.600.

Izložba slika. Gdja. Elsa Rechnitz iz Osijeka izlaže u salonu Ulrich u Zagrebu kolektivnu izložbu svojih slikarskih radova. Izložba otvorena je 5. o. mj. Sudeći po dosadanjem posjetu izložbe, vlada velik interes za intimnu umjetnost ove po sudu ozbiljne kritike priznate umjetnice. Izložba ostaje otvorena do 15. o. mj.

Vjenčanje. Naš urednik, g. dr. Alfred Singer vjenčat će se s gospođicom Hildom Freiburger u četvrtak, dne 16. veljače o. g. u 8½ sati do podne u vijećnici zagrebačke židovske bogoštovne općine.

Književnost

Katolički crkveni list Sv. Cecilija o židovskim narodnim pjesmama:

Sv. Cecilija, list za crkvenu glazbu u Zagrebu, donasa u svojoj svesci br. 6 na strani 194 slijedeći prikaz:

Židovske narodne pjesme sabrao i tekstove uredio Salamon Löwy, glazbeno obradio Žiga Hirschler. Zbirka sadržaje 60 pjesama za glas i klavir. Naklada Nove knjižare d. d. Zagreb, Ilica 92. — Cijena 80 K. — U velike zadužili su izdavači te zbirke ne samo svoje suplemenike, nego i širji glazbeni svijet, jer nam ta zbirka daje priliku, da pogledamo i promotrimo kulturnu i glazbenu stranu židovskog naroda. O tekstu tih pjesama progovoriti će možda i drugi. Na nama je da se pozabavimo s njihovom glazbenom stranom.

Pjesme su razdijeljene u razne skupine. Tako su od 1.—14. ljubavne, od 15.—21. svatovske, od 22.—32. uspavanke, od 33.—36. dječje i školske, od 37.—43. obiteljske, radničke i seljačke, i konačno od 44.—60. vojničke, humorističke i razne. G. Hirschler je nastojao, da svaku skupinu zaodjene u odgovarajuće glazb. ruho, što mu je u glavnom vrlo uspelo. Nekoje su pjesme upravo izvrsno karakterizirane, kao pod br. 4. 9. 13. 22. 37. 52. Samo bi primjetio, da je gdje gdje i previše pranje na onako jednostavne metode.

Djelo smatram potpuno uspelim, te će mnogomu dobro doći, ako ga interesira, da i s ove strane promotri kulturni napredak židovskoga naroda.

O. Kamilo Kolb.

Mislino, da bi zbilja i naši Židovi i Židovke morale taj album naručiti i tako omogućiti zasnovano drugo izdanje koje je zamišljeno hrvatskim prijevodom tih narodnih pjesama.

Vunene tkanine

Platnena roba

Švajcarski voili

i batisti

M. BAUER

Tekstilna roba na veliko

Ilica 39 - Zagreb - Ilica 39

Uzorke šaljem po želji

Vijesnik Povjereništva Židovskog narodnog fonda (Keren kajemet lejisrael) za Jugoslaviju.

Adresa za dopise: Zagreb, Ilica 31., III kat.
Uredovno vrijeme od 9 do 12 sati prije podne
i od 3 do 6 sati poslije podne. — Novac se šalje
na Centralnu eskomptnu i mjenjačnu banku d.
d. Zagreb, za račun Ž. N. F. s naznakom svrhe.

Svrha je židovskog narodnog fonda da u Palestini kupuje i stiče zemljište, koje će ostati neotudljivim imetkom židovskoga naroda. — Žid. narodni fond utemeljen je na V. cion. kongresu god. 1901. i posjeduje već oko 30 milijuna franaka. Prihodi neprestano rastu, a iznosili su god. 1920. oko 9 i pol milijuna franaka.

Iskaz darova br. 3. od 25. januara do 6. februara 1922.

JAAR JUGOSLAVIA

Darivanjem drveta za maslinovu šumu

JAAR JUGOSLAVIA U PALESTINI

saradjuje se najneposrednije na obnovi Erec Jisraela

Svako drvo je od neprocijenjive vrijednosti za unapredjenje klimatskih, sanitarnih i ekonomskih prilika u svetoj zemlji

Cijoniste, Židovi!

Darujte s toga za

Jaar Jugoslavia!

Jaar Jugoslavija

Zagreb: J. Dragoner 600.—
Djakovo: Emil Freudlich 50.—
Brod n/S. Dr. Oskar Spiegler 1000.—
1650.—

do sada darovano je za 163 drveta.

Opći darovi.

Varaždin: M. c. o. otkup broj. pozdrava Sav. Vijeću u Sarajevu 100.—, M. c. o. za Hanuka-proslavu 60.—, Prig. svatova Milanić-Hönigsberg daruju dr. Manfred Glas gal 50.—, Rudolf Blühweis 50.—, Sam. Kiesler 50.—, Prig. rodjendana Mavre Mosesa 200.—, Prig. 70. god. rodj. Žige Straussa daruju: Žiga Straus 50.— po 40.— Mato, Vilim Straus, Hermina Goldman, Jos. Stern, Jos. Weissenstern, Herman Herzer, Mavro Schönwald, Adolf Leitner, Marko Hirsch 920.—
Banjaluka: Kod rastanka Morica Ozme sabr. u kući Arona Saloma 500.—, Za nadjenu stvar daruje Mici Poljokan 100.—, Prig. Barmicva Leona Saloma daruju: po 200.—, Rafo Poljokan, Erna Poljokan, Sam. Kabiljo, Roza Kabiljo, po 120.—, Flora Poljokan, po 100.—, Sara Poljokan, Safira Salom, Mici Poljokan, Rachela Poljokan, po 50.—, Rahela Salom, Sida Salom, Mosko, Aron Salom, po 40.—, Gracija Poljokan, Aron Poljokan, po 20.—, Bukica Levi, Akademikar dio čistog do-

bitka zabave 1200.— za karte 280.—, Seif. bog. općina 150.— 3850.—

Grubišnopolje: Prig. Beritmila Zvonka Posavca daruju: O Sterk 120.—, po 80.— Dr. Schäffer, V. Hirschl, Kaufer, po 50.— Planer, po 40.— Karl Steiner, Leopold Steiner, Pero Posavec, po 20.— Singer, Rausnitz, Hermina Steiner, Roza Steiner. Na kartama: Leop. Steiner 40.— Kaufer 40.—, Singer 30.— 720.—

Čakovac: V. Rubin 35.—
Zagreb V. Blumenstock 240.—

Zenica: Juda Montilja za izgublenu i opet nadjenu stvar 100.—
Visoko: Društvo »Ezra« dio čistog prihoda 500.—

Beograd: Na svatovima: Bulka-Baruch sabrano 508.—, Darsa-Ozer 499.80; Pinkas-Albahari 402.—, Efraim-Margules 427.40; Ova-dija Beraha 170.80; Semo-Koen 580.— Amar-Pijade 1618.—, U kući Leona Levi 848.—, Kadmon-Pinkas 880.—, kod Avrama Lazara 164.—, dra. Moše Munka 420.— svega 6678.—
13043.—

Škrabice.

Zagreb: Steiner naslj. 222.20, prof. A. Szemnitz 178.—, Drago Steiner 134.40, Menza 205.— 739.60

Zenica: Artur Kraus 564.—
Rogatica: Blanka Levi 80.—, Luna Levi 24.—, Abram Danon 51.—, Roza Katan 50.—, Bukica Bararon 60.—, Salamon Papo 20.—, Simon Levi 70.—, Mazalta Katan 105.—, Berta Danon 40.—, Mošo J. Katan 23.—, u hramu 42.— 565.—

1868.60

Zlatna knjiga.

Beograd: Leon D. Mandil 1200.—, Mara Beraha-Haim Benvenisti 480.— 1680.—

Masline.

Zagreb: Oton Kastl u gaj dra. Jacobi 50.—
Vinkovci: Roza Weiberger n. i. pok. Melanije Goldberger u Herzl-šumu 40.—

Zemun: Robert Bondy u vrt Zemunskih cionista 320.—
410.—

Darovi kod tore.

Beograd: Moša Mevorach 80.—, Jefrem Semo 80.—, Jos. Farhi 200.—, H. Alkalay 120.—, Leon Deutsch 200.—, Jakob Arneti 200.—, Moša Alfandari 200.—, Izak M. 200.— 1280.—

Učinjene usluge.

Zagreb: V. V. umjesto honorara dru. B. St. 1000.— i dr. Rosneru 160.—
Varaždin: Šandor Gran 400.—
1560.—

Dječji sabirni arci.

Zagreb: Tilika Rothmüller 382.—, Zlata Lauš 520.— 902.—
Varaždin: Paula Rosenfeld 417.—, Greta Grossman 158.—, Božidar 129.—, Emanuel Hirsch 129.—
1735.—

Obiteljska dar. knjiga.

Zagreb: Prigodom rodjenja Rut-Cipore Szemnitz daruju: Sofija i Aleksa Szemnitz 100.—, Hana i Julius Neumann 100.—, Diana Romano 100.—, Šime Spitzer 400.—, dr. A. Singer 100.—, Deucht 40.—, dr. B. Stein i supr. 80.—, Schwabenic 40.—, dr. Edm. Ficher 40.—, Samojlo Stern 20.—, Slava i Joza Szemnitz 20.—, V. Schwabenic 20.—, Ernst Rosenberger 40.—, Marko Schwabenic 100.—, Bela Kraus 400.—, Roza i Mavro Szirmai 400.—, Obitelj Eng. Berl 400.—, dr. A. Licht 120.—
2540.—

Pregled.

Unišlo je dakle iz Hrvatske, Slavonije i Dalmacije K 10.549.60
iz Bosne i Hercegovine K 5.579.—
iz Srbije K 9638.—
Ukupno K 25766.60

Sveukupno unišlo je od 1. I. do 6. II. 1922.

K 75.119.30

Asbestni škriljevac

cement, vapno, opeke,
betonsko gvožđe, traverže
i sav gradjevni alat, te materijal
prodaje na veliko:

GRADIVO trgovačko društvo za
promet gradjevnim i
tehničkim materijalom
ZAGREB Bogovićeva ulica br. 3
Telefon 5-55
Brzojavi „Gradivo“

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe

Ferdo Hirschl k. d.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279
Poslovnica: Petrinjska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uredjaja, te sve vrste gradjevnih potrebtina. Solidna roba, brza posluga, cijene umjerene.

OLGA LEDERER

ŽIGA JELENIĆ

suvlasnik t. t. Hugo Heinrich Novigrad
zaručeni.

Sv. Ivan Žabno. 23 Novigrad.

ROZA WEISS

STJEPAN REISER,

zaručeni.

Uljanik, 29. siječnja 1922.

22

Zefiri, kretoni, vuneni deleni, molino i ostala manufaktura kod

IMPORT SLAVKO HIRSCHL

ZAGREB — ILICA 47 (dvorište desno)

STROJARSKO DRUŠTVO
SILA

BUČAN, ERŠIŠNIK I HANDL

TELEFON: 22-94 BRZOJAVI: SILA ZAGREB

ZAGREB
DRAŠKOVIĆEVA UL. BR. 11

POPRAVLJA, MONTIRA, IZRADJUJE I PRODAJE STROJEVE I STROJNE DIJELOVE. — PRODAJA STROJARSKOG MATERIJALA. — LJEVAONICA ŽELJEZA I KOVINA.

T A H E I A

MEDJUNARODNO SPEDICIJONO PODUZEĆE
Jelačićev trg 23 **ZAGREB** Telefon br. 16-12

Internacionalni transporti. Tranziranja robe.
Uskladištenja. Svakovršni prevozi.

Carinsko-posrednička poslovnica

KROJAČKA DVORANA ZA GOSPODU
HINKO GRAF
ZAGREB
BERISLAVIĆEVA ULICA 4

Izrađuje odijela najmodernijeg kroja. — Veliki izbor engleskih prvorazrednih štofova. Cijene umjerene!

Čokolada **Manner** Wien

Zastupstvo i Skladište,
ROMANO

AKADEMIČKI TRG BR. 8

ZASTITNI ZNAK

Darujte za Jaar Jugoslavia!

DIONIČKO DRUŠTVO „MERKUR“

VELETRGOVINA I KONFEKCIJA PAPIRA

TELEFON: 17-95 **ZAGREB** BRZOJAVI: PAMERKUR
ILICA 31

Veletrgovina Vlastiti proizvod
pisaćeg, risaćeg, novinskog, te omot-bilježnica, notesa, blokova i konfekcija svih proizvoda i papira

Tvorničko skladište
kuverata, te pisaćeg i risaćeg pribora

PRISPJELO

KONAC

MIEDER - PAS - METLA

CTI ARTIKLI: AIDA, LUCIA, MARIA, GEISHA, ORO, INTRA, TRIPOLI, UNTERFADEN ITD.

RAZNI PAMUCI ZA PLETENJE ČARAPA, ŠKOLSKI PAMUK 3/20, ČARAPPE MUŠKE, ŽENSKE I DJEČJE, ZIMSKE I FLOR. KAO I OSTALA KRATKA ROBA KOD TVRDKE

BRAĆA WALDER I DRUG
ZAGREB - JELAČIĆEV TRG BROJ 23.
BRZOJAVI: »BEWA«, ZAGREB

VANJSKE NAUČBE IZVRŠUJU SE TOČNO I SAVJESNO

„Samum“

Glavno skladište cigaretpapira
Albert L. Ozmo, Sarajevo
Kralja Petra ulica 23
Telefon 805

i

„Abadie“
sve vrsti

TRGOVCI!

Prlje nego li što pokrijete vaše potrebe u kolonijalnoj, delikatesnoj i živežnoj robi, zatražite cijenik veletrgovine

Arnold Fleischhacker
ZAGREB
Marovska ul. 18 Telefon 9-38

Opće poznata brza i solidna podvorba

Na veliko! Na malo!

Naranča i limuna

mandarine, smokve, rožčice, lješnjake, sultanine, badema, datulja (urmel), malaga, groždje, talij. maroni i t. d. uz najjeftinije cijene kod H.

J. DRAGONER
Zagreb, Zrinjevac broj 15.

VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugalj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG
Urhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-65

Kupujemo sve vrsti upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremovnih ponjava

Instalacioni zavod

za uvadjanje električnih centrala, električne rasvjete, telefona i telegrafa

Milan Freiburger
Bakačeva 5 Zagreb Bakačeva 5